

ΑΝΑ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑΝ

ΡΗΓΙΟΝ τῆς Καλαυρίας 13|2 Μαρτίου 1882,

ΓΑΡΙΒΑΛΔΗΣ

Πρώτα.

Ἐν Palmi χθὲς τὴν πρωΐαν ἤκουσα εὐαγγέλιως τὰς λέξεις ταύτας. «Αὐριον ὁ Γαριβάλδης καταφθάνει εἰς Ῥήγιον». Με κατέλαβε πυρετός· μία δὲν εἶχε παρέλθει ὥρα καὶ εἶχον ἤδη ἀποχαιρετίσει τοὺς ἀνταποκριτάς μου πάντας, πᾶσα ἐργασία μου ἀπέμεινε κεκαλονισμένη καὶ τέσσαρες εὐρωστοὶ ἵπποι τρομερὸν διεγείροντες πάταγον ἱπταμένην ἐσυραν τὴν φέρουσάν με ἀμαξάν διὰ τῆς ἡσύχου πολίχνης ταρассομένης ἐπὶ στιγμὴν ὑπὸ τῆς ὀρμητικῆς ἐξόδου.

Ἐπρεπε νὰ εὐρεθῶ ἐδῶ πρὸ τῆς νυκτός καὶ ἡ ἀπόστασις εἶναι ἐπτάωρος.

Εἰς δύο ὥρῳ ἀπὸ τῆς Palmi ἀπόστασιν, ἡ διὰ μέσου ἐλαιῶνων ἐκτεινομένη λεωφόρος ἄρχεται κατερχομένη παρὰ τὴν Καλαύριον παραλίαν καὶ ταύτην κατὰ μῆκος ἀκολουθοῦσα μέχρι Ῥηγίου· τὸ θέαμα καθίσταται μαγευτικόν. Ἀνὰ πᾶσαν ὥραν ἀπαντῶνται παράλιοι χαριέσταται πολίχνη· δεξιόθεν λάμπει ἡ θάλασσα, ἡ Τυρρηνική, ἀριστερὸς ὑπέρκειται ἀπότομοι ὕψηλοι βράχοι καὶ ὑπὲρ τούτους ἐνιαχοῦ διαφαίνονται αἱ βαθέως κυναὶ κορυφαὶ τῶν ὀρέων· ἡ στενὴ παραλία διήκει κατάφωτος ἐξ ἐλαιοδένδρων καὶ πορτοκαλλεῶν, αἵτινες τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους λευκάζουσι κατάφορτοι ἐξ ἀνθέων πληρούντων τὸν ἀέρα μεθυστικῶν ἀρωμάτων.

Μετὰ δύο ἔτι ὥρας ἡ ὁδὸς καθίσταται ἀνωφερῆς ἀνερχομένη μέγαν κρημνῶδη βράχον καθέτως ἀπὸ τῆς θα-

λάσσης ὀρθούμενον· εἶναι μαῦρος, ἀπαίσιος καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ὠκοδόμηται φρούριον· ἀμφοτέρωθεν τῶν δύο ἀντιθέτων καὶ πρὸς τὴν ζηρὰν πλευρῶν του κατέρχεται μέχρι τῶν προπόδων του διπλὴ πολίχνη τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ βράχου λαμβάνουσα· καλεῖται Σκύλλα.

Ἀπέναντι, πέραν τῆς θαλάσσης προτείνεται παράλληλος, μακρὰ λευκάζουσα ταινία γῆς· εἶναι ἡ ἐσχάτη Σικελικὴ ἄκρα· ἐκεῖ που εἶναι ἡ Χάρυδς. Οἱ ἵπποι ἀνῆρχοντο βραδεῖ τῷ βήματι καὶ κοπιωδῶς τὴν ἀνωφέρειαν καὶ ἀφιέρην βυθίζομενος εἰς τὰς κλασσικὰς μου ἀναπολήσεις· πέραν, πρὸς τὰ ὀπίσω διεφαίνοντο ἔτι αἱ νῆσοι τοῦ Αἰόλου· ἐν τῇ φαντασίᾳ μου διεγράφοντο λευκὰ τὰ ἱστικά τῆς νηὸς τοῦ Ὀδυσσεύς....

*

— Signorino, lu vedite Aspromonta.

Ἦν ἡ φωνὴ τοῦ Καλαυροῦ ἡνιόχου μου κατελθόντος τοῦ ἐδωλίου καὶ βαίνοντος περὶ παρὰ τὴν θυρίδα τῆς ἀμαξῆς· διὰ τῆς μακρᾶς του μᾶστιγος μοι ἐδείκνυν ἀριστερὸς τὰς κορυφὰς τοῦ Aspromonte.

Δὲν θά μοι ἐδείκνυν τὸ ὄρος ἐκεῖνο ὁ ἀπλοῦς Καλαυρός, ἂν τὴν αὐτὴν στιγμὴν δὲν ἐσυλλογιζέτο τὸν Γαριβάλδην· ἐκεῖ ἐπληρώθη ὁ ἥρως τὸ 1862.

Τὸ αἷμά του ἔβρεξε τοὺς βράχους τοῦ ὄρους αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Aspromonte διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀνήκει ἔκτοτε εἰς τὸν πραγματικὸν ἐκεῖνον μῦθον, τὴν ἔτι ζῶσαν παράδοσιν ἐκείνην, τὴν καλουμένην **Γαριβάλδης**.

*

Καὶ σ' ἐνθυμήθην καὶ σέ, ὦ τελευταῖε Ἕλλην, Ἕλλην τοῦ Ὀλύμπου, παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Γαριβάλδην ἐπὶ τοὺς βράχους τοῦ Aspromonte πληγωθέντα, καυμένη Ζήσῃ Σωτηρίου! Καὶ σέ, ἀναζῶν Σπαρτιάτα, στρατιῶτα τῆς ἐλευθερίας, ὅστις μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃς τὸ αἷμά σου εἰς τὴν Ἑλλάδα, προσέφερες αὐτὸ εἰς τὴν ἀδελφὴν Ἰταλίαν.

τὸν διάδοχον, ἀμήν.

Γραμματεὺς. — Δὲν σοὺ τᾶπα ἔτσι, ἐγὼ παππᾶ.

Παππᾶς. — Μὴ σέ μέλει, παιδί μου, τὰ διώρθωσα ἐγώ. Αὐτὰ ποὺ μοῦπες καλὰ ἦτανε, ἀλλὰ ἀλλοιῶς τὰ ἴεν παππαδίστικα.

Μετὰ τὴν λειτουργίαν ὁ ἀρχηγὸς ἀνελθὼν εἰς τὸν ἀμβωνα ἐξεφώνησε λόγον ἐγερτήριον πρὸς ἀναζωπύρωσιν τοῦ ἐπαναστατικοῦ πνεύματος τῶν κατοίκων.

Ὁ λόγος δὲ ἐκεῖνος εἶχεν ὡς ἀκολουθῶς κατὰ τὴν σημείωσιν τοῦ γραμματέως :

Ἕλληνες !

«Σήμερον εἶνε ἡ δευτέρα 25 Μαρτίου 1821.

Εἰς ἐκ τῶν ἀκροατῶν.

— Πόσα ἔχει σήμερα ὁ μῆνας ; Φλεβάρης θαρρῶ δὲν εἶνε ;

Ὁ ἀρχηγὸς ἐξακολουθεῖ.

«Εἶναι εἶπον ἡ δευτέρα εἰκοστὴ πέμπτη 1821, διότι εἶνε ἡμέρα τῆς δευτέρας παλληγιγενεσίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους».

Εἰς χωρικός πρὸς ἄλλον :

— Ἐφεραν καὶ τὴ *Παλιγγενεσία* μαζί των. Πόσα χρόνια ἔχω νὰ τὴν δῶ αὐτὴ τὴν ἐφημερίδα. Φαντάσου, ἀφοῦ κατήντησαν νὰ τὴν ἴεν ξεδοντιάρα.

Ὁ ἄλλος :

— Θὰ τὴ διαβάσωμε, ἀλλὰ λάθος κάνει ὁ καπετάνιος.

Δὲν ἔχομε σήμερα Δευτέρα. Εἶνε Πέμπτη, ἡ μὴν ἔχω λάθος ;

— Μὰ ἀφοῦ τὸ λέει ὁ καπετάνιος, Δευτέρα θάνε.

Ὁ ἀρχηγὸς ἐξακολουθεῖ καὶ πάλιν :

«Ὁ εὐαγγελίστας θεὸς εὐηγγέλισε τὸν Ἑλληνισμόν, ὅστις ἐξηγέρθη ἐνορθός, ἀπ' ἄκρου Ταινάρου μέχρι βάρθους Ἰστρου ποταμοῦ, συγκλονήσας Εὐρώπην τε πᾶσαν καὶ τὴν Ἱερὰν Συμμαχίαν, οὐδ' αὐτῆς τῆς Ἀμερικῆς ἐξαιρουμένης !

«Πάντες ἡμεῖς εἴμεθα Ἕλληνες μεθ' ὅσα καὶ ἂν εἶπε ὁ Φαλμεράγερ, ὁ μισάνθρωπος τῶν ἐλλήνων ἡμῶν· ὅλοι εἴμεθα ἀπόγονοι τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Ἀριστείδους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Θουκυδίδους, τοῦ Σωκράτους, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν θεῶν Δία, Ἀπόλλωνος, Ἡρακλέους καὶ Ἰάσωνος ! Μάλιστα, ἦτο ἀπὸ αὐτὰ ἐδῶ τὰ μέρη, καὶ τὸ μαρτυροῦν τόσοι συγγραφεῖς κλασσικοὶ τε καὶ μὴ».

Εἰς χωρικός :

— Μωρὲ ποὺ τὰ ξέρει τόσα ἀπόζω. Ψαλλίδι λὲς καὶ πᾶσι ἡ γλῶσσά του.

— Σωστό. Ἐμένα μούρχεται ὅμως ἡ ἀπορία πῶς ξέρει τόσα γράμματα, ἐνῶ εἶνε φουστανελλᾶς.

— Αὐτὸ θὰ πῇ ἐλευθερία.

Λόγου συνέχεια.

«Ὅθεν, ἡ πατρίς, Ἕλληνες, ἐλευθεροῦται.

«Ἐξηγέρθημεν πάντες ὑπὲρ αὐτῆς με αἵματος ἀγάς ὅπλα!

ἐπὶ τοὺς βράχους τούτους ὁ Ἑλληνικός σου ἡρώϊσμός σε ἤξιωσε τοῦ διπλώματος ταγματάρχου τοῦ Γαριβάλδη· ἀλλ' οὐδέποτε ἠθέλησες νὰ φανῇς τι πλεῖον ἢ στρατιώτης ἀπλοῦς· τοιοῦτος σοὶ εὐχομαι ν' ἀποθάνῃς—εἶναι τῆς ψυχῆς σου ὁ πόθος—καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, Ἡλία Στεκούλη.

*

Ἐνθεν μὲν οἱ Ὀμήρειοι μῦθοι τῆς ἐπικῆς Ἑλλάδος, ἔν-
εν δὲ, παρὰ τὸν σύγχρονον Ἰταλικὸν μῦθον δύο Ἑλληνί-
δες μορφαί, μυθώδεις διαφαινόμεναι ἐν τῇ πραγματικότητι
τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος...

*

Καθ' ἣν στιγμήν εἰσηρχόμην ἐν τῇ πόλει δύο ἢ τρεῖς
χιλιάδες νεανιῶν, προπορευομένου τοῦ μουσικοῦ θιάσου
καὶ ἠχοῦντος τοῦ «ὕμνου τοῦ Γαριβάλδη» ἐπλημύρουν
τὸν Corso, τὴν κυριώτεράν τῆς πόλεως ὁδόν, ἐνῶ αἱ ζη-
τωκραυγαὶ τῶν ἐπληρόντων τὸν ἀέρα. Χαράττω τὰς ἐντυ-
πώσεις ταύτας ἀναμένων τὴν ὥραν... ἡ εἰδικὴ ἀμαξο-
στοιχία ἡ κομίζουσα τὸν Γαριβάλδην μετὰ τῆς οἰκογε-
νείας του ἐκ Νεαπόλεως καταφθάνει ἐνταῦθα εἰς τὰς
2,40' μ. μ.

*

Μεσημβρία.

Ὁ Γαριβάλδης δὲν ἔρχεται σήμερον, ἀλλ' αὐριον.
Ἐν ταῖς ὁδοῖς τὸ πλῆθος καθ' ὁμίλους συνερχόμενον
διατηρεῖ ἐν τούτοις φαιδρὰν τὴν ὄψιν, ἐωρτάσιμον. Ὁ
Corso ὁλόκληρος εἶναι σημαιστόλιστος· ἐπὶ τῶν τοίχων
ποικιλόχροα ἀγγέλματα τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἐπαναλαμβάνου-
σιν: «Ἰταλοί! ὑποδεχθῶμεν ὡς δεῖ τὸν ἐλευθερωτὴν μας!»

*

Ὡς ἀνταποκριτὴς τοῦ *Μὴ Χάρεσαι* ἔχω τὴν κεφαλὴν

πλήρη ἐξ αὐτοῦ· εὐρίσκουμαι κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπὶ
προμαχῶνος πρὸς ὃν οὐχὶ μόνῃ ἡ Ἰταλία ἀτενίζει τὰ
βλέμματα, καὶ τελῶ τὸ καθήκον μου. Ἡ ὕλη πλεονάζει,
ἡ διάθεσις, τὴν φορὰν ταύτην τοῦλάχιστον, δέν μοι λεί-
πει καὶ ἰδοὺ ὁ κατὰ μακρὰ διαστήματα δειλῶς ὑποφαι-
νόμενος ἐν τῷ χειμῶνι τοῦ *Μὴ Χάρεσαι* ῥύαξ *Ἀνὰ τὴν*
Italia ἀπειλεῖ τώρα νὰ μεταβληθῇ εἰς χεῖμαρρον κα-
τακλύσοντα πολὺ τοῦ χειμῶνος αὐτοῦ.

*

Ὁ Γαριβάλδης μεταβαίνει εἰς Πάνορμον ἔνθα ἐκλάμ-
πρως ἐορτασθήσεται ἡ ἑκτὴ ἐκατονταετηρὶς τοῦ Σικελι-
κοῦ ἐσπερινοῦ. Ἡ πολιτικὴ σημασία τοῦ γεγονότος οὐ-
δὲνα λανθάνει· ἡ παρουσία τοῦ Γαριβάλδη περιβάλλει
τὸ γεγονός τοῦτο—ἔργον τοῦ Σικελικοῦ λαοῦ μόνον—χα-
ρακτῆρα πολὺ σπουδαιότερον τοῦ ἐπισήμου κυβερνητικοῦ·
ἀλλ' ἐς ἄλλοτε αἱ πολιτικαὶ παρατηρήσεις.

Αἱ ἐορταὶ διαρκέσουσι τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας·
τὸ πρόγραμμα αὐτῶν ὑπισχνεῖται πολλὰ καὶ ἔκτακτα·
ὁλόκληρος ὁ παγκόσμιος τύπος θ' ἀντιπροσωπεύεται κατὰ
τὰς ἡμέρας ταύτας ἐν Πανόρμῳ.

*

44[26 Μαρτίου—Πρωτὰ.

Θὰ φθάσῃ σήμερον μετὰ μεσημβρίαν, ἄγνωστον ἔτι
ποῖαν ὥραν. Ἡ πόλις σήμερον ἔχει ζωηρότεράν τὴν ὄψιν,
διότι πλῆθη πολιτῶν κατέρχονται ὁλονὲν ἀπὸ τῶν πέριξ
Καλαυρικῶν πολιχνῶν. Αἱ σημαῖαι πολλαπλασιάζονται·
κατὰ μῆκος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τοῦ λιμένος, ἣν
θὰ διαδράμῃ ἡ ἀμαξοστοιχία, μέχρι τῆς γεφυρας τῆς
ἐπιβιβάσεως, κυματίζουσιν ἐθνικὰ ποικιλόχροα σήματα
καὶ παραπετάσματα· τὰ τέσσαρα πέμπτα τῶν νεανιῶν
φέροντα ἐρυθρὰ μανδύλια περὶ τὸν τράχηλον—ὁ Γαρι-
βάλδης εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος—Ἡ
νεανικὴ αὕτη διαδήλωσις, ἡ πειράζουσα τὰ νεῦρα τῶν

Τί καλὸ στὸ παλληκάρι ὅταν πρῶτο στὴ φωτιὰ
Σκοτωθῇ γιὰ τὴν πατρίδα καὶ λοιπὰ . . .

Γενικὴ κραυγὴ :

Ζήτω ἡ ἐλευθερία, Ζήτω ὁ Γεώργιος, Ζήτωωω !

Ἐγὼ (πρὸς τὸν γραμματέα). Ἄν ἔλεγε γιὰ τὸν Γεώρ-
γιο Σταῦρο, . . . τὸν κάνω καὶ εἰκόνισμα νὰ τὸν προσκυ-
νῶ. Πόσους ἔχεις σύ ; Ἐγὼ τρεῖς.

Γραμματεὺς.—Ἐγὼ τᾶραχα. Μόνον ἑνας μισὸς μοῦχει
μείνει.—Ἐνα ψωριασμένο πέντε καὶ ἑξήντα ποῦ δὲν περ-
νᾷ κιόλας ἐδῶ.

Λόγος :

«Ἦλθομεν λοιπὸν, πατριῶται

Συμπατριῶται, ὁ θεὸς εἰς ἐλευθέρους βάσεις

Ἐστήριξε τὰ θέμεθλα τῆς οἰκουμένης πάσης.

Ἀλύσεις ἕως πότε θὲ νὰ σύρωμεν βαρβάρων πατριῶται ;

.

«Καὶ ὅτε ὁ βάρβαρος Ἀγαρηνὸς ἐπολιόρκει τὸ Μεσο-
λόγγιον, ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐχειροκρότει πᾶσα ;... Πόσοι ἀπὸ
σᾶς δὲν εἶνε φονευμένοι, δηλαδὴ πόσων οἱ πατέρες δὲν
ἀπέθανον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ;

Στὰ ὄπλα δράμετε,
Ἐαυτοὺς συνδράμετε,
Ὑπὲρ ἐλευθερίας
Χάριν φιλοπατρίας.

«Ζήτω ἡ πατρίς, Ζήτω τὸ ἔθνος, Ζήτω ἡ ἐπανάστασις.»

Τινές :

— Τί λέει ; Ποῦ τὴν ἔκανε πρῶτῃ πρῶτῃ ;

— Εἶνε σταφίδα !

— Ροῦμι θᾶσφιξε !

Καὶ ὁ ἐλβετός.

— Ἐκεῖ σήμερος πολεμαί. Ἐγὼ τραβάει κάτω, σκο-
τώνεις τούρκους.

Καὶ παραλαβὼν τοὺς ὑπ' αὐτὸν 25 ἄνδρας ἀπῆλθεν.

Παλιάνθρωπος.

[Ἡ συνέχεια εἰς τὸ προσεχές.]

λιστα πιθανῶν. Τὰ πρῶτά του κατορθώματα ἐν Ἀμερικῇ ἀποτελοῦσιν ἐν μυθιστόρημα, καὶ μυθιστόρημα Ἀμερικανικόν. Ἄν ἔν τινι τῶν ἀγῶνων ἐκείνων καθ' οὓς διοικῶν δύο πλοίαρχα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου κατασκευασθέντα, κατέκτα στόλους ἐξ εἰκοσι μεγάλων πλοίων, ἂν ἔν τινι τῶν ἀγῶνων τούτων ἀπέμενε νεκρὸς, ἡ Ἰταλία δὲν θὰ ἦτο ἀκόμη ἡνωμένη καὶ ἐλευθέρη, τῆς Εὐρώπης ἡ ὅψις δὲν θὰ ἦτο τόσοσιν παρηλλαγμένη.

Τὸ 1860 μετὰ χιλίων συντρόφων τοῦ ἐπιχειρεῖ τὴν κατὰκτησιν ἐνὸς βασιλείου· κυριεύει πόλεις ὑπερασπιζομένας ὑπὸ τριάκοντα χιλιάδων στρατιωτῶν, διαφεύγει στόλους, συντρίβει καὶ διασκορπίζει στρατοὺς καὶ ἐντὸς πέντε μηνῶν κατακτᾷ τὸ βασίλειον τοῦτο, ἀναλαμβάνει διὰ τῆς κραταιᾶς τοῦ χειρὸς τὸ στέμμα ὅπου ὁ λαὸς τῷ προσφέρει καὶ τὸ δωρεῖ εἰς τὸν Βίκτωρα Ἐμμανουήλ. Εἶναι μῦθοι καὶ εἶναι γεγονότα.

Μετὰ τὴν κατὰκτησιν τῆς Σικελίας ἐπεραιώθη ἐδῶ πλεσίον, εἰς τὸ Melito καὶ τὴν 9)21 Αὐγουστοῦ νικῶν τὸν στρατὸν τῶν Βουρβόνων εἰσῆλθε καὶ κατέλαβε τὸ Ρήγιον. Τὴν πρωίαν ταύτην ἐβλεπον τὴν πλατεῖαν ἔνθα λυσσωδεστέρα εἶχε συναφθῇ ἡ μάχη μεταξὺ Γαρι-βολδινῶν καὶ Βουρβονικῶν· εἶναι ἡ πρὸ τῆς Μητροπό-λεως, καὶ ἐπὶ τῶν βαθμιδῶν τῆς ἐξωτερικῆς εὐρείας κλί-μακος τοῦ ναοῦ ἔπεσαν οἱ πλείονες.

Ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς κλίμακος ταύτης ἐπὶ βραχὺ ὡς θεὸς εἶχεν ἐπιφανῆ ὁ Γαριβαλδῆς ἐπισπεύδων τὸ τέλος τῆς μάχης· εἰς τὰς χεῖράς του ἔφερεν ἀπλοῦν μα-
στίγιον· περὶ τὸν ἐρυθρὸν χιτῶνα ἐσύριζον πυκναὶ αἰ-
σφαῖραι τῶν πολεμίων μὴ τολμῶσαι νὰ τὸν ἐγγιζῶσιν.....
Καὶ τώρα μετὰ 22 ἔτη ἐπιστρέφει εἰς τὰ μέρη ταῦτα
ἐλεύθερα ὑπ' αὐτοῦ, ὀργῶντα ἐπὶ τὴν πρόδοον καὶ τὸν
πολιτισμόν.

Τὸν εἶδον· εἶναι σπαρρακτικὴ ἡ ὄψις τοῦ. Νὰ φαντά-
ζεσαι τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὠραῖον καὶ ἰσχυρὸν ὡς τὸ
ὄνομά του, ἀστράπτοντα ἐκ μεγαλείου καὶ ῥώμης, ὡς
ἀστράπτουσιν ἐν τῇ φαντασίᾳ οἱ ἥρωες, νεαρὸν πάντοτε,
ὡς πᾶν ὅτι εἶναι μέγα καὶ ὠραῖον, καὶ ἂν ἀντικρύξῃς
τὴν κατὰλευκον ὄψιν γέροντος ἐβδομηκονταετοῦς, συντε-
τριμμένου ὑπὸ τῶν ἀλγυδόνων, παραλυτικοῦ, ἡμιθανοῦς,
μὴ δυναμένου πλέον νὰ κινήσῃ ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς μόνους,
ἐν οἷς πᾶν λείψανον ῥώμης καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ὅλη κατέφυ-
γον, κινδυνεύοντα ἀπὸ στιγμῆς εἰς ἄλλην νὰ ἐκλείψωσι
καὶ ἐκεῖ, νὰ σβεσθῶσιν.

Φέρεται ἐπὶ κινητῆς κλίνης, εἶδους ἀμαξιδίου, ὅπερ οὐδέποτε ἀφίνει, κατὰ κλιμένους πάντοτε, πάσχων καὶ πονῶν καὶ θνήσκων συνεχῶς, ἀλλ' ἀνθιστάμενος κατὰ τοῦ θανάτου ὅστις τοιοῦτον θνητὸν ἀδυνατεῖ ἔτι νὰ καταβῇ. Μεγάλῃ καταλείκος ἐξ ἐρέας χλαμὺς καλύπτει αὐτὸν περιβάλλουσα ὅλον· ὑπὸ τινα πτυχὴν τῆς διαφαινεταί ὁ ἐρυθρὸς τοῦ χιτῶν· περὶ τὸν τράχηλον φέρει ἐρυθρὸν μανδύγιον καὶ ἐπὶ τῆς καταλείκου λεοντείου κεφαλῆς τοῦ πιλίδιον ἐρυθρὸν χρυσοποίκιλτον· οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μόνου ζώσι, μεγάλοι, κυανοί, ἀντανακλῶντες τὸ ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς ψυχῆς του.

Ζῆ ἔτι καὶ ὁ βίος του κατῆντησε μῦθος· ἡ ἱστορία ἀ-
δυνατεῖ νὰ περιλάβῃ αὐτὸν ἐντὸς ὁρίων πιστευτῶν, μά-

Θέλετε περιγραφὰς τῆς ἀφίξεώς του, τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν Ἰταλῶν, τῆς παραφορᾶς των; Πρὸ τῆς μορφῆς του λησμονοῦνται τὰ πάντα. Καὶ ὅμως θὰ πειραθῶ ν' ἀναμνησθῶ.

×

Ὁ λὴ ἡ πόλις συνέρειπεν ἐν τῇ παραλίῳ τοῦ λιμένος ὁδῷ τῇ ἐκτεινομένῃ ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ μέχρι τῆς γεφύρας τῆς ἐπιβιβάσεως ἐν τῷ Νέῳ Λιμένι· τὸ διάστημα εἶναι ἐνὸς καὶ ἡμίσεως σταδίου περίπου.

Ἡ φέρουσα τὸν Γαριβάλδην μετὰ τῆς ἀκολουθίας του εἰδικῇ ἀμαξοστοιχίᾳ κατέφθασεν ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ εἰς τὰς 4.15. Ἀνέμενον αὐτοὺς αἱ ἀρχαὶ τῆς πόλεως· καὶ πολλοὶ ἀντιπροσωπεῖαι σωματείων τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν σημαίων των καὶ μουσικῶν θιάσων. Ἡ ἀτμομηχανὴ τῆς ἀμαξοστοιχίας ἦν κατὰ γράμμα κεκαλυμμένη ὑπὸ σημαίων καὶ ἀνθέων· αἱ ἀμαξαὶ αὐτῆς κατελήφθησαν εὐθὺς ὅλα ὑπὸ τοῦ ἐξάλλου λαοῦ ἐν μέσῳ ζητωκραυγῶν, βοῆς, ἀναφωνήσεων ἀνεκφράστων· ἦτο συγκίνησις, ἐνθουσιασμός, παραφροσύνη· ἐγγέλων, ἑκλαιον, ἐμαίνοντο ὅλοι. Μετὰ τινων λεπτῶν στάσιν ἡ ἀμαξοστοιχία ἐκινήθη καὶ πάλιν προβαίνουσα πρὸς τὸν Νέον Λιμένα, ἐνθα ὁ Γαριβάλδης ὤφειλε νὰ ἐπιβιβάσθῃ τοῦ μέλλοντος νὰ μετενέγκῃ αὐτὸν εἰς Μεσσήνην ἀτμοπλοίου, διότι ἐντεῦθεν διήλθε μόνον.

×

Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐχώρει βραδύτατα οἶονεῖ ὑπὸ τῶν κυμάτων τοῦ λαοῦ ὠθουμένη· προεπορεύοντο αἱ μουσικαὶ παραφόρως τὸν ὕμνον παιανίζουσαι· οἱ νέοι ἐψάλλον·

Si scoprou le tombe, si levano i morti,

I martiri nostri son tutti risorti...

οἱ γέροντες ἑκλαιον, ἡ ἐπαναστάτις Ἰταλίᾳ ἀνέζη καὶ πάλιν. Ἀπὸ τῶν ἠνεωγμένων θυρίδων τοῦ vagon-salon ὁ Γαριβάλδης ἦτο καταφανής· εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἐλαμπον δάκρυα συγκινήσεως. ὦ! πρέπει νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρετῆς, πρέπει νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ ἀθάνατον τῆς ψυχῆς, πρέπει νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸν Θεόν, ὅστις εἶδε τὰ δάκρυα τοῦ Γαριβάλδου!

ὦ στιγμαὶ ἄγιοι τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, καθ' ὅς ὁ κόσμος φαίνεται τόσον μικρὸς καὶ τόσον μέγας ὁ ἐν ἑαυτῷ ἐγκλειών τὸν Θεὸν ἄνθρωπος!

×

Διαφυγὼν διὰ τοῦ πλήθους μετὰ τινος φίλου μου ἐσπεύσαμεν πρὸς τὴν παραλίαν καὶ πηδήσαντες ἐντὸς λέμβου ἀπεμακρύνθημεν αὐτῆς κωπηλατούντων δύο ρωμαλέων νεανιδῶν. Οὕτως ἀπὸ τινος ἀποστάσεως ἀπεθαυμάζομεν τὸ θέαμα ὁλόκληρον καὶ κατεφθάνομεν ταχύτερον παρὰ τὸ πλοῖον, ὅπερ ἀνέμενε τὸν Γαριβάλδην.

×

Παρὰ τὴν γαληνιδῶσαν θάλασσαν φοβερὰ ἀντίθεσις ἀνεκυκᾶτο ἡ ζωᾶ ἐκείνη καὶ καταγιγισμένη θάλασσα τοῦ

λαοῦ. Ἡ ἀμαξοστοιχία ἐχώρει ἀείποτε βραδέως, ἐπιπόνως διασχίζουσα τὸ περὶ αὐτὴν συνωθούμενον πλῆθος. Ἡ παρομοίωσις εἶναι μικρὰ ἐν ἑαυτῇ, ἀλλ' εἶναι ἡ μόνη κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ θεάματος παρουσιασθεῖσα εἰς τὸ πνεῦμά μου.

Μοὶ ἐφάνη ἡ ἀμαξοστοιχία ὡς σκώληξ κατὰ γῆς συρόμενος, ὃν στρατιὰ μυρμηγκῶν ἐπιδρομέων περικυκλοῖ καὶ προσβάλλει πανταχόθεν· ἀνέρχονται καὶ προσκολλῶνται ἐπ' αὐτοῦ πυκνοὶ, ἐπίμονοι, μανιώδεις· αὐτὸς ἀνίσταται, σφαδάζει, ἀγωνίζεται νὰ ἐκφύγῃ καὶ ἔρπει φέρων ἐφ' ἑαυτοῦ τοὺς ἀμειλίχτους διώκτας.

×

Ἡ γέφυρα τῆς ἀποβάθρας συνεῖχετο μετὰ τοῦ ἀτμοπλοίου, ἐφ' οὗ σκηνὴ ἐρυθροῖς παραπετάσμασι διακεκοσμημένη ἐνδοθεν ἀνέμενε τὸν Γαριβάλδην. Περὶ τὸ ἀτμόπλοιον αἱ λέμβοι πυκναὶ συγκρούμεναι ἐκινδύνευον νὰ συντριβῶσιν· ἐπὶ τῶν σιδηρῶν πλευρῶν τῆς γεφύρας τὸ πλῆθος ἀνερχόχαιτο ὡς πλῆθος τρελλῶν· τινὲς ἐπείσαν ἐν τῇ θαλάσσῃ· οἱ ναῦται ἠγωνίζοντο ὑπερασπιζόμενοι τὰ πλευρὰ τοῦ πλοίου ἀπὸ συνεχῶν, ἐπιμόνων ἐφόδων. Τὸ ἐφ' οὗ κατακέκλιται ὁ Γαριβάλδης ἀμαξίδιον εἶχεν ἀποβιβάσθῃ τοῦ vagon-salon καὶ διὰ μέσου διπλῆς πτέρυγος τοῦ λαοῦ μετὰ βίας ὑπὸ χωροφυλάκων συνεχομένου προέβαινε ἐπὶ τὴν γέφυραν. Πάντες ἀποκεκαλυμμένοι, ἄφωνοι ἐκ συγκινήσεως, ὡχροὶ, τρέμοντες. Ὑπῆρξε στιγμὴ τις ἀπερίγραπτος συγχύσεως, ἥτις ἦν ἡ ἐκρηγίς τῆς μὴ συνεχομένης πλέον συγκινήσεως· ἀναφωνήσεις, οἰμωγαί, δάκρυα· τὸ πλῆθος συνεκρούσθη ἐπὶ τῆς γεφύρας, ἥτις ἐτρίξεν ἐπὶ τῶν ξυλίνων στηλῶν τῆς. Εὐτυχῶς ὁ Γαριβάλδης εὐρίσκετο ἤδη ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου· ἡ σύζυγός του ἐπὶ τῆς γεφύρας λειπόψυχος καὶ κλαίουσα ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τοῦ Δημάρχου καὶ τιναν τῆς ἀκολουθίας τοῦ Γαριβάλδου· μετὰ τούτων ἦσαν οἱ υἱοὶ τοῦ Menotti καὶ Ricciotti, ὁ Διευθυντὴς τοῦ «Δεσμοῦ τῆς Δημοκρατίας» Ἀλβέρτος Μάριος, ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀλκιβιάδου Καβαλλόττης, ἀρχηγοὶ τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος καὶ ἄλλοι.

Οἱ δημοκρατικοὶ ἐν Ἰταλίᾳ ἀνακινεῦνται...

×

Τὸ ἀτμόπλοιον, ἐκ τῆς ἐταιρίας Φλόριο, ἐκινήθη καὶ ἀπεμακρύνθη· δύο ἐτὶ ἀτμόπλοια τῆς αὐτῆς ἐταιρίας καὶ ἕτερον μικρὸν ιδιόκτητον σημαιστόλιστα ἠκολούθουν τιμητικῶς τὸ φέρον τὸν Γαριβάλδην...

Αἱ ζητωκραυγαὶ ἀντήχουν εἰσέτι· ὁ ἥλιος ἔδυε. Δεξιόθεν οἱ κατάφωτοι μαγικοὶ λοφίσκοι τῆς Καλαυρίας ἀκτῆς, πρὸς ἀριστερὰν καὶ ἀπέναντι μακρὰν τὰ ὄρη τῆς Σικελίας, πλησιέστερον ἐπὶ βάθους πρασίνου ἢ μύλης διαφανομένη Μεσσήνη. Ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ δύνοντος ἡλίου τὸ Στενὸν τοῦ Φάρου ἐστίλβε· τὰ τέσσαρα ἀτμόπλοια ἀπεμακρύνοντο ὁλονέν καὶ μᾶλλον ὑπερήφανον ἐν τῇ μέσῳ ἔβαινε τὸ κομίζον τὴν μεγίστην ζωσαν τῆς Ἰταλίας δόξαν.

Ἀγασίλαος.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ

ΕΙΣ ΤΟΥ ΦΕΡΕΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΔΙΑ ΘΕΡΙΝΑΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ
ἀπέναντι τῆς
ΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ